

Polityka zagraniczna Polski po wstąpieniu do NATO i do Unii Europejskiej. Problemy tożsamości i adaptacji

Data opublikowania: 20.04.2017

Zrecenzował(a) dr Filip Tereszkiwicz Redakcja naukowa mgr Andrzej Klimczuk dr Andriy Tyushka

Na rynku wydawniczym możemy znaleźć liczne publikacje dotyczące stanu i perspektyw polskiej polityki zagranicznej po wejściu do NATO i Unii Europejskiej [1]. Artykuły na ten temat występują też w pracach podsumowujących naszą obecność w strukturach euroatlantyckich [2]. Niniejsza publikacja wpisuje się w ten swoisty podsumowujący nurt w polskim piśmiennictwie. Jak zaznaczono we wstępie, jest ona rezultatem badań statutowych realizowanych w Instytucie Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego oraz konferencji naukowej zorganizowanej w 2009 roku przez Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych wspomnianej uczelni. Tym samym trudno się dziwić, iż ma ona wszystkie zalety (specjalizacja autorów) i wady (zróżnicowany poziom i forma) monografii wieloautorskiej. Jak wskazuje Redaktor celem publikacji było „pogłębienie (...) refleksji intelektualnej, z nastawieniem na osiągnięcie wyników wartościowych pod względem poznawczym i oryginalnych pod względem heurystycznym” (s. 9). Podkreśla On również, iż podjęto w niej próbę „zdiagnozowania dotychczasowych osiągnięć, ale także wskazano słabości czy potknięcia polskiej polityki zagranicznej” (s. 9). Wydaje się, iż wszystkie te zamierzenia udało się osiągnąć – co należy uznać za istotne i co czyni niniejszą pozycję interesującą.

Publikacja składa się z dwudziestu trzech rozdziałów podzielonych na cztery części. Większość z nich prezentuje wysoki poziom analityczny i metodologiczny. Istotną wartością tej monografii jest to, że poruszane są bardzo zróżnicowane tematy – od tożsamości na arenie międzynarodowej, przez rolę ideologii i środowisk eksperckich w kreowaniu polityki zagranicznej, aż po geograficzne obszary aktywności – dotyczące jednak zawsze kwestii istotnych dla aktywności międzynarodowej Polski. W pewnym stopniu odstaje od nich rozdział autorstwa znanego dziennikarza „Polityki” Marka Ostrowskiego, co – jak autor sam zaznacza – wynika z jego braków w warsztacie naukowym i odmiennego doświadczenia zawodowego (ss. 246–247). Pewnej krytyce należy poddać również rozdział „Polityka Polski wobec państw Ameryki Łacińskiej” ponieważ w dużej mierze jest on prostym wyliczeniem bazy traktatowej (ss. 430–431), odbytych wizyt (ss. 431–432) lub danych dotyczących obrotów handlowych z poszczególnymi państwami tego regionu (ss. 435–437). Wyraźnie zabrakło w nim pogłębionej refleksji na temat relacji Rzeczypospolitej z tą – bardzo ważną i jak sam autor zauważa nieco zapomnianą przez polskie rządy (s. 443) – częścią świata. Wydaje się również, iż w omawianej monografii zabrakło części (rozdziału)

omawiającego polską politykę zagraniczną w kontekście działań zewnętrznych Unii, w tym Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa. Pewne odniesienia do tego tematu możemy znaleźć w niektórych rozdziałach, np. dotyczących wyzwań globalnego rozwoju (ss. 120–127), polskiego mesjanizmu na Wschodzie (ss. 293–294), czy Azji (ss. 382–383), Afryki (ss. 421–422) i Ameryki Łacińskiej (ss. 427, 439), jednak tematyka ta została tam potraktowana nieco marginalnie. Biorąc pod uwagę, iż wejście do Unii Europejskiej wymusiło na Polsce zwrócenie większej uwagi na pewne obszary aktywności międzynarodowej [3], to brak pogłębionej analizy tego wpływu wydaje się być niedopatrzeniem.

Lektura recenzowanej publikacji okazała się niezwykle fascynująca nie tylko ze względu na wspomniany wysoki poziom tekstów, ale przede wszystkim na jej – nieco zaskakującą – aktualność. Zważywszy na fakt, iż została ona wydana w 2010 roku, wydawałoby się, iż ze względu na dynamikę przeobrażeń na arenie międzynarodowej, będzie nieco anachroniczna. Jednak ze względu na zmiany zachodzące w polskiej polityce zagranicznej po wyborach prezydenckich i parlamentarnych z 2015 roku zyskała ona nieoczekiwanie na aktualności. Autorzy znacznej części rozdziałów odnosili się krytycznie do aktywności międzynarodowej Rzeczypospolitej za czasów pierwszych rządów Prawa i Sprawiedliwości (np. ss. 43, 45–46, 68–69, 87, 137–138, 155–158, 233–238) przywołując argumenty, które w chwili obecnej (połowa 2016 r.) ponownie stają się aktualne. Tym samym publikacja sprzed ponad pięciu lat, w swojej abstrahującej od bieżących wydarzeń refleksji, stała się ponownie aktualna. Może to wywoływać wśród osób zainteresowanych polską polityką zagraniczną smutną refleksję, że polskie partie polityczne nie poświęcają czasu spędzonego w opozycji na przygotowywanie się do ponownego objęcia władzy.

Podsumowując można stwierdzić, iż recenzowana publikacja jest istotną pozycją na rynku wydawniczym. Jej niewątpliwymi zaletami są: rozdziały analizujące politykę zagraniczną Polski z różnych punktów widzenia – zawsze jednak odnoszące się do wskazanego w tytule meritum; autorzy – niewątpliwi specjaliści w poruszanej tematyce; oraz – nieco paradoksalnie – aktualność. Kto chce zrozumieć źródła anachroniczności oraz niewielkiej skuteczności obecnej polskiej polityki zagranicznej, powinien zdecydowanie sięgnąć po niniejszą publikację.

[1] Można tu wymienić takie pozycje jak: Roman Kuźniar, *Polityka zagraniczna III Rzeczypospolitej*, (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2012); Renata Podgórska, red., *Polityka zagraniczna Polski w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej*, (Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2009); Jacek Czaputowicz, red., *Polityka zagraniczna Polski: Unia Europejska, Stany Zjednoczone, sąsiedzi*, (Warszawa: Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 2008).

[2] Na przykład: Józef Fiszer, red., *Dziesięć lat członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Próba bilansu i nowe otwarcie*, (Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN, 2015); Filip Tereskiewicz, *Polska w Unii Europejskiej. Bilans dekady*, (Warszawa: Kancelaria Prezydenta RP, 2013); Józef Fiszer, red., *Polska, Unia Europejska, świat: wybrane problemy*, (Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN, 2007).

[3] Filip Tereskiewicz, „Ewolucja polityki zagranicznej Polski po wejściu do Unii Europejskiej” w *Polska w Unii Europejskiej. Bilans dekady*, red. Filip Tereskiewicz, (Warszawa: Kancelaria Prezydenta RP, 2013), s. 217–243.

Sposób cytowania:

dr Filip Tereszkievicz: Recenzja: Stanisław Bieleń: Polityka zagraniczna Polski po wstąpieniu do NATO i do Unii Europejskiej. Problemy tożsamości i adaptacji, 2010, w: <https://www.pol-int.org/pl/publikacje/polityka-zagraniczna-polski-po-wstapieniu-do-nato-i-do-unii#r5878>.

<https://www.pol-int.org/pl/publikacje/polityka-zagraniczna-polski-po-wstapieniu-do-nato-i-do-unii?j5Q6rewycZ5HtUDXTWpx7UZE=1&r=5878>